Madonna Pozsonyból

ú.n. alistáli Madonna

Alkotó	Bécsi v. bécsújhelyi műhely
Készítés ideje	1480–1490
Méretek	magasság: 170 cm szélesség: 61 cm mélység: 33 cm
Leltári szám	56.839.1

Leírás

Az embermagasságú Madonna-szobor a Napbaöltözött Asszony apokaliptikus víziójából önállósult Mária-ábrázolások egyik jellegzetes példája, erre utal a lába alatt eredetileg elhelyezett holdsarló. A 15. - 16. század fordulóján meglehetősen általánosan elterjedt ikonográfiai típus mind önállóan, mind szárnyasoltárok részeként felbukkan, magyarországi példái is bőven akadnak. A mára erősen kopott, több helyen hiányos és erős rovarfertőzés nyomait mutató szobor, eredeti formájában gazdagon aranyozott volt, a drapériákon fehér, vörös és kék festés maradványa figyelhető meg. A nagyjából szemből ábrázolt Madonna hosszú, földig érő köpenyt visel, testsúlyát bal lábára helyezi, fejét enyhén balra fordítja mozgékony gyermekét maga előtt tartja. Hosszú, eredetileg aranyszínű haja hátára omlik, fejét gyöngysoros diadém díszíti, kendője vállára csúszott és mellkasa előtt lendületes ívben átvezetve bal karját takarja, végét egykor a Gyermek bal kezében tartotta.

A késő-gótikus jegyeket mutató Madonna-szobor egykor minden bizonnyal jelentős méretű szárnyasoltár szekrényében állhatott, erre utal kimélyített hátoldalának oltárszekrény hátlapjához illeszkedő kialakítása. Stílusa a kor sváb szobrászatának hatását mutatja, ám a rá vonatkozó történeti adatok eredeti használatának helyét Pozsonyban határozzák meg. A Szent Márton-templom kánoni vizitációs jegyzőkönyveinek tanúsága alapján szinte biztosan állítható, hogy Madonna-szobrunk Szent Fábián és Szent Sebestyén pestisszentek társaságában egykor ebben a templomban álló Mária-oltár szekrényét díszítette. Innen került át az oltár és vele a Madonna-szobor is 1734-ben az alistáli plébániatemplomba, ahol azonban a két világháború közti időszakban már a templom padlásán bukkantak rá. Lux Kálmán 1939-es tudósítása szerint, a padlásról menekített szobrot “a község műértő plébánosa gondosan őrzi parókiáján.”

A gondatlan tárolás sokat árthatott a szobor állapotának, feltehetően ekkor érte az a súlyos rovarfertőzés, amely egyes részeken a faanyagot szinte egészen szivacsossá változtatta.

Proveniencia

1941 Vásárlás. A pozsonyi Szent Márton templomból került 1734-ben Alistálra. Lepold Antal vásárolta meg a Keresztény Múzeum számára.

Restaurálás

1972-73 Berecz Ferenc

2016 CT vizsgálat, anyagvizsgálat

Bibliográfia

• Sarkadi Nagy Emese: "Részleteiben finom, arányaiban monumentális". Az alistáli Madonna-szobor művészettörténeti összefüggései és a pozsonyi prépost régi oltára. In: Gálfi, Emőke; Kovács, Zsolt; P., Kovács Klára (szerk.) Arte et ingenio : Tanulmányok Kovács András hetvenötödik születésnapjára. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet (2021), 643-658.
• Marosi Ernő: Gótika. In: Galavics Géza, Marosi Ernő, Mikó Árpád, Wehli Tünde (szerk): Magyar művészet a kezdetektől 1800-ig, Gyula, 2001, 202.
• Endrődi Gábor: Fejezetek a „galgóci Betlehem” történetéből. In: Művészettörténeti Értesítő 47 (1998), 6.
• Cséfalvay Pál, szerk.: Keresztény Múzeum, Esztergom. Budapest, 1993. Corvina, 180. (Végh J.).
• Jaromír Homolka: Gotická plastika na Slovensku, Bratislava, 1972, 21, 390.
• Radocsay D.: A középkori Magyarország faszobrai, Budapest, 1967, 73, 207.
• Radocsay Dénes, Budapest, 1964, 9. (21. sz. kat. tétel).
• A reneszánsz-kor művészete Magyarországon, kiáll. kat. Szépművészeti Múzeum, szerk. Gerevich Lászlóné
• Radocsay Dénes: Der Hochaltar von Kaschau und Gregor Erhart. In: Acta Historiae Artium 7 (1961), 45-46.
• Balogh Jolán: Az alistáli Mária-szobor. In: Művészettörténeti Értesítő 9 (1960), 106-112.
• Balogh Jolán: L’origine du style des sculptures en bois de la Hongrie Médiévale. II, in: Acta Historiae Artium 6 (1959), 21-26.
• Mojzer Miklós: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtárának útmutatója, Budapest, 1958,, 19.
• Gerevich László: A későgótika Magyarországon. In: A magyarországi művészet története, I. kötet, szerk. Fülep Lajos, Budapest, 1956, 239-240.
• Czobor Ágnes: Az esztergomi Keresztény Múzeum kiállításának vezetője. Esztergom 1955., 16.
• Magyarország műemléki topográfiája I. Esztergom 1. Esztergom műemlékei (összeállította: Genthon István; Budapest 1948), 149.
• Kampis Antal 1940, 67.
• Lux Géza: Műemléki séta a Csallóközben. In: Technika 20 (1939), 378.

